

részét félre tudjam tenni például egy láncfűrészre. Munkánk és befektetett energiánk legnagyobb gyümölcse az volt, hogy láttuk, hogy egy hajdan pompázó gazdasági épület hogyan nyeri vissza egykori fényét a feledés homályából. Minden egyes cserépléc lerakása, vagy egy csavar behajtása az újonnan készülő ajtóba azt a felemelő érzést keltette bennem, hogy őseim előtt teszem tiszteletemet.

Vizsgák között min jár az eszem...

(Készítette: Fekete Szabolcs)

Nem gondoltam volna, hogy amit a tanyasi élet összetartásáról, és egymásra utaltságról írnak, az tényleg úgy van. Nem hittem korábban, hogy ennyire jelen van, sőt, inkább úgy mondanám, hogy a szükség által ennyire kialakul az összefogás.

Gazdálkodásunk során sikerült megbizonyosodnom, hogy ez mennyire igaz, és mennyire így van. Vegyünk példának azt az esetet, amikor az első néhány állatot hoztuk a gazdaságba. Sokan, főleg a környékről, jöttek, csodálkoztak, nézelődtek, kérdezősködtek, hogy ezt hogy gondoltuk, honnan jött az ötlet, hogy fogjuk tudni ezt csinálni a munka mellett, ki fog fejni és etetni stb. Mi félénken és óvatosan válaszolgattunk, hiszen nem akartunk nagy szavakat és hosszú távú célokat hangoztatni addig, ameddig nem tapasztaljuk meg a velejárókat. Nem rendelkezünk tapasztalatokkal, sem szakértelemmel, így nem tudtuk mire számíthatunk. Nekünk is új volt.

Az idő előrehaladtával viszont megjelentek a moslékos vödrök a ház előtt, megtudtuk, hogy honnan lehet terményt szerezni jó áron, ki foglalkozik birkanyírással, honnan lehet faanyagot beszerezni és így tovább. A kezdeti alkalmi látogatók közül egyre több lett a visszatérő vendég, aki elhozta kisgyermekét „állatnézőbe”, vagy csak beugrott pár tojásért, de a lényeg ugyanaz. Kezdett kialakulni az a közösség, ami talán régen meglehetett.

Az egymásrautaltságot mi sem fémjelzi jobban, mint az, hogy traktor és egyéb, nagy mezőgazdasági gép híján a terményt nagy, „földesuraktól” vesszük, kaszkalapálást a közeli szomszéd végzi, a moslékot iskolától hozzuk, a tojásokat és élőállatot városi szinten értékesítjük, de akár ide vehetjük a szomszédság toleranciáját, mely akkor nyilvánul meg különösen, amikor az etetés közeledtét az állatok a tudunkra adják.

A többévnnyi munka és a befektetett tőke meghozta gyümölcsét. Ma már elmondhatom, hogy kisebb, de annál változatosabb állatállománnyal gazdagodott gazdaságunk, melyet pár évvel ezelőtt az idő vas foga, de főleg az elhagyatottság és érdeklődés hiánya a földdel majdnem egyenlővé tett. Bár most sem szűntek meg a problémák, és a tanya, mint egy növény, folyamatos gondozást igényel, ha már csak a természetes amortizációt is vesszük figyelembe, elmondhatom, hogy megérte a fáradozást. Nemegyszer, amikor anyukám rántott húst készít, vagy egy finom rántottát eszem hálát adok a Jóistennek, hogy olyan ételt ehetek, mely nemcsak hogy különösen ízletes, de attól sem kell félnem, hogy rákot okoz vagy gusztustalan darálmányokat tartalmaz. Megbecsülöm az ételt, melyet mi állítottunk elő. Ételmaradék szinte nincs, ami mégis akad, az pedig biztosan gazdára talál odakint.

Gazdaságunk kialakítását -a befektetett sok munka és idő ellenére – nem bántam meg. Sőt. Jó érzéssel tölt el, amikor elkészíthetek egy kerítést, vagy egy kocsit beállít a családdal.

A tanulás mellett kifejezetten jól esik, és mára már igénylem is az ilyen jellegű fizikai tevékenységet. Szeretném, ha az én generációm és az azt követők is közelebb kerülnének az ősokhöz azáltal, hogy azt végzik, amiből annak idején Magyarország Európa egyik legnagyobb, mezőgazdaságból élő országgá nőtte ki magát, és nem lenne több szendvics a szemetesben.

Tanyasi Ars Poetica

Örvendetes dolog, hogy korosztályomból egyre több fiatalban merül fel az ötlet, hogy tanyán éljen és önfenntartó gazdaságot hozhasson létre, nagy részük ezért tudatosan tesz is: megpróbálják kitapasztalni a múlt gyönyörűségeit, ki olvasás útján, ki gyakorlat útján, lehetőségek szerint. Talán az emberek kezdik felismerni, elismerni, hogy az egészségesebb, teljesebb élethez nem feltétlenül a multik importjaira kell támaszkodnunk, hanem termőföldben és vizekben gazdag országunk nyújtotta értékeket megfelelően felhasználni, melyhez leginkább a múlt tanyasi emberi értettek.

„TBC mentes állomány”

(Fotó: Csomós Bence)

Bizakodunk, hogy a fiatalság észreveszi azt a kincset, amit Magyarország rejt. A változást talán könnyebben elindíthatják azok, akiknek a családjuk mezőgazdasággal foglalkozik, foglalkozott, de van olyan ismerősöm is, aki azért dolgozik külföldön, hogy legyen neki kezdő tőkéje ahhoz, hogy önerejéből vegye vissza azt, amit a dédnagyapjától elvettek. Meglátásom szerint a változást valahol a magánkézen lévő birtokok nagyságát reformáló vonalon kellene beindítani, hiszen a rendszerváltást követő privatizáció óta láthatóan, újból előállt a „nagybirtokos-kisbirtokos” vagy inkább nagybirtokos-háztáji kontraszt, melyet véleményem szerintem a TSZ-ek felszámolásakor eladhatóvá vált, nagymennyiségű, olcsó terület és géppark eredményezett.

Akik tehetősebbek voltak, azok nagy mennyiségű földet, és hozzájuk gépeket vásárolhattak, tehát viszonylag kis alaptőkével indulhattak azokkal szemben, akik később az ekkora földterület megvásárláshoz már jelentős összegeket kellett, hogy fizessenek. Ez gyakran olyan hosszútávon megtérülő befektetést jelentett, melynek költségeit a

legtöbb fiatal gazdálkodó nem engedhette meg magának. Ha a földterület nélkül maradt fiatalok jelentős része részt tudna vállalni a nagybirtokkal rendelkező gazdák területéből, akár csak annyival, hogy megtermelje a maga szükségleteit, jelentős előrelépés mutatkozna véleményem szerintem az ország gazdasági helyzetében.

Meglátásomat igazolja, hogy „a terület alapú támogatást kapó 30 éven aluli gazdák száma összesen 10.927 fő, és ezek összesen 92.000 hektáron gazdálkodnak. A 30-40 év közöttiek száma 74.000. Míg a 70 év felettiek száma meghaladja a 350.000 főt. Az 50 és 70 év közöttiek 2.200.000 hektáron gazdálkodnak.

Mit jelent ez az országnak? Sürgősen kell intézkedni azért, hogy a földek a fiatalok kezébe jussanak megművelésre. Hasonlóan rossz a helyzet a közép- és felsőfokú mezőgazdaságban oktatott fiatalok számával is, amely nagyon nagy számban csökkent.”

Felmerülhet a kérdés, hogy csak a mezőgazdaságban érdekelt tanulókat, hallgatókat foglalkoztathatja-e tanya-téma? Nem. A konzekvenciát levonva abból a tényből, hogy a legtöbb családtagom, barátom, ismerősöm és számos, megkérdezett személy nem feltétlenül mezőgazdasági érdeklődésű tanulmányokat folytat, és nem is e területen dolgozik, ennek ellenére szabadidejét mégis arra szánja, szánná, hogy megismerje az önfenntartó tanyák szépségeit, értékeit. Legtöbbjük gazdálkodik is tanyán, tehát az érdeklődés megvan a tanyasi világ iránt.

Mesebeli tanya

(Fotó: Fekete Szabolcs)

Miért nem lehet könnyen kivitelezni azt, hogy legyen egy tanyánk, ahol jövedelmezően gazdálkodni tudnánk, mindezt esetleg munka mellett? A megkérdezettek válasza nagy arányban ez volt: „Pénzügyi lehetőségeim nem teszik ezt lehetővé, kezdő gazdálkodóként. Ha ténylegesen nincsen több milliós gazdaság a tulajdonomban, állami támogatást nem biztos, hogy kapok, ugyanis a feltételei trükkösen vannak kitalálva. A közbiztonságról meg ne is beszéljünk!”

A tanyasi élethez történő nagyobb fokú közeledés gyümölcseként újból felfedezhetőek lennének szerintem azok a mára már lassan kihalt erények, melyek annak idején természetesen voltak. A szülő, a család általános tisztelete, aki megadja a napi betevőt, a rend és tisztaság, amit mindenki biztosít a saját portáján, mások tisztelete, akikkel együtt dolgozunk, a házastárs megbecsülése, akivel együtt teremtyük elő a napi betevőt.

A XXI. sz. által nyújtott szolgáltatások és az ezt támogató technológiai háttér elhiteti a jelen kor emberével, hogy ura a természetnek, mindenre van megoldás, nincs mitől tartania. Bár szeretjük magunkat hitegetni, hogy mennyi mindent ismerünk már a világból, ez az ismeret mind csak töredéke annak, amit a természet, és maga a világegyetem számunkra tartogat. Példának elég, ha az utóbbi időkben egyre inkább csak szaporodó természeti katasztrófákra gondolunk. Mindez tehát felveti annak a problémáját, hogy bár elsőre úgy tűnik, hogy egy „külső” hatások ellen szilárd világban élünk, az mégis egyre törékenyebbé válik?! Bár azt hisszük, hogy a hétköznapijaink stabil és rendületlen alapokon nyugszanak, láthatjuk, hogy tulajdonképp mennyire ki vagyunk szolgáltatva egyen egyenként a „világnak”.

Régen nem is volt kérdés, hogy az ember -nem csak a tanyasi ember- mélyen vallásos és hívő legyen, mert tisztában volt vele, hogy élete bármikor megszakadhat, bármikor elvesztheti kedves ismerősét, rokonát, tudta, hogy az élet múlandó.

A mai világban az emberek nem látnak, vagy nem akarnak ennyire tisztán látni. A technika beködösíti az emberek parányi és törékeny voltát; befurakodva a hétköznapijainkba olyan bálványokat imádtat, melyekkel igyekszik elhitetni, hogy az ember egyedül is képes boldogulni, nincs szükség a Teremtő segítségére. A „vallásosság” megszakad a keresztelő után, és néhány konfirmációtól, bérmlástól eltekintve, a

karácsonyra korlátozódik. Ezen alkalmakkor sem a hit és hívőség magvainak áll a háttérben, hanem sokkal inkább megszokás és/vagy formalitás.

Ugyanakkor elgondolkodtató, hogy mikor az ember valamilyen ok folytán észreveszi, hogy cserbenhagyta az alibije, és szüksége van egy olyan segítségre, amely meghaladja az emberek képességeit -gyakran ezt a helyzetet világian lehetetlennek nevezve- fohászkodik „valakihez”, az azonnali segítségért. Ismerjük a mondást: „Adj Uram Isten, de rögtön!”. Ha eljön a baj, a gyász, a gazdasági csapás, elkezdjük okolni azt, akiben nem is hiszünk valójában, akiről eddig nem is akartunk tudomást venni. Letagadunk. Megtagadunk. Most akkor, hogy is van ez?

A vallásukat rendszeresen, legalább havi gyakorisággal gyakorlók (a templomba járók) aránya 1998 és 2008 között kétharmadára csökkent Magyarországon – derül ki Keller Tamásnak a Statisztikai Szemlében közölt vizsgálatából. (ksh.hu)

Úgy vélem, hogy a „tanyasi” vallásosság érdemeinek újbóli felfedezése nemcsak, hogy megteremtené azt a létbiztonságot, mely kiállják a rossz szelek próbáit, hanem olyan normát tudna teremteni számunkra, mely a társadalom erkölcsi gyarapodását is eredményezné.

Szemét szemért

(Fotó: Csomós Bence)

Kitekintés

A „tanyakérdés” több mint félszáz éves. 1912-1913-ban a Magyar Gazdaszövetség kezdeményezésére indult meg a szervezett helyzetfeltáró vizsgálódás. 1921-ben a kecskeméti tanyai kongresszus felvonultatta a „tanyakérdés” szaktekintélyeit, különböző szempontokból behatóan tanulmányozta a tanyás településrendszer problémáit. E témának a két világháború között hatalmas irodalma keletkezett. Etnográfusok és statisztikusok, geográfusok és szociológusok, közigazgatási szakemberek, történészek, agrárközgazdászok, politikusok figyelme fordult a tanyák felé.

A felszabadulás után, az 1949-ben életre hívott Tanyai Tanács munkája, a tanyavilág életére messzemenő befolyást gyakorló gyökeres változások – földosztás, a mezőgazdasági cselédek, bérlők megváltozott helyzete, majd a termelő szövetkezetek szervezése – s a radikális közigazgatási beavatkozás nyomán a tanyavilág gyors problémamentes megszűnésére számítottak. A hatvanas években nyilvánvalóvá vált, hogy a tanya felszámolódás folyamata több évtizedre terjedhet, meglepő s váratlan kitérők bukkantak fel, s az eltérő adottságok következtében körzetről körzetre, nem ritkán kilométerről kilométerre gyökeresen különbözhet a tanyavilág helyzete, sorsa. (BELUSZKY, 1992)

A tudományos körök, a tudományos irodalom, a tervezés, a falu és város politika gyakorlata és a sajtó is napirenden tartja a tanyakérdést, bizonyos területeken nem kellően körüljárt témaként, problémaként tartják számon: ma hozzávetőleg félmillió ember él tanyákon, eldöntendő, hogy minimális ellátásuk, elfogatható életkörülményeik biztosítása érdekében mennyit és hol, milyen formában érdemes, illetve kell áldozni. Ennek érdekében pontosan fel kell mérni a tanyaterületek helyzetét, s a tanyafelszámolódás várható ütemét.

A tanyafelszámolódás folyamata, a tanyasi lakosság elköltözése is sokkal több figyelmet érdemelne. A tanyákról való elköltözés indítékai, üteme, irányai, az elköltözők igényei új lakóhelyükkel szemben ma sem tisztázottak részleteikben. A tanyakérdés növekvő publicitása ellenére közvéleményünk tájékozottsága meglehetősen hiányos e téren, a köztudatban téveszmék is rögződnek. A tanyás gazdálkodási, települési rendszer a mezőgazdaság szocialista viszonyai között elvileg elvesztette létalapját.

Összefoglalás

A „tanyakérdés” ma fokozott mértékben helyet kér az ország megoldandó problémái között. Az intenzív gazdaság fejlesztés és társadalmi fejlődés időszakában nem hagyhatók figyelmen kívül a tanyavilág kérdései sem, ha „csak” félmillióan élnek is ott. A „fenntarthatóság” vagy „fenntartható fejlődés” fogalma, bár sokszor elcsépeltnek tűnik, mély jelentést hordoz. Azon az elgondoláson alapszik, hogy a fejlődésnek élhető környezetet kell biztosítani a jövő nemzedékek számára, mely magában foglalja természeti környezet állapotának megóvását, a gazdasági jólét növelését illetve a társadalmi egyenlőséget elősegítését.

A fenntartható gazdálkodás legfőbb ismérvei a jövedelmező termelés, a nem-megújuló erőforrások hatékonyabb és takarékos használata, a megújuló erőforrások felhasználásának növelése, a lakosság egészséges ételmiszerrel való ellátása, valamint a vidéki életminőség javításához való hozzájárulás. (GÁL, 2011)

Előítéletek, indulatok, türelmetlenség nélkül kell türelmetlenül keresnünk azokat a megoldásokat, melyek mind a társadalom, mind pedig a tanyai lakosság számára elfogadhatók, megvalósíthatók. (BELUSZKY, 1992)

Megállt a rugó

(Fotó: Fekete Szabolcs)

Hírmondó: egy mai tanya

(Fotó: Gonda Béla)

Sajnos ma már csak kevés tanya őrzi valódi értékét, a legtöbb tanyát az új rendszer és az idő elpusztította, de ott a remény a törekvő ifjúságban és az elkövetkezendő nemzedékekben, hogy az emberek észreveszik, hogy szükségük van a tanyák nyújtotta lehetőségekre, kincsekre.

„Remélem, hogy egy napon a józan paraszti ész visszanyeri régi erejét és a tanyasi élet megmenti a gyermekeimet a begubózott virtuális valóságba való roskadástól.”

Képekbe öntött emlékezet - Festmény dédnagyapánk semmivé vált tanyájáról

(Forrás: Fekete Szabolcs)

*„Szép vagy, alföld, legalább nekem szép!
Itt ringatták bölcsőm, itt születtem.
Itt borúljon rám a szemfödél, itt
Domborodjék a sir is fölöttem.”*

(Petőfi Sándor: Alföld)

Forrás

BELUSZKY P. (1992): Vég kiárusítás, MTA Regionális Kutatások Központja, I. 9-42.p.

GÁL D. (2011): Fenntartható tógazdasági technológiák fejlesztése, Halászati és Öntözési Kutatóintézet, Szarvas 2-12.p.

HRABOVSKI M. (1986): Ki, mint vet..., Mezőgazdasági Könyvkiadó, 20-33. p.

KOCZKA P., NAGY GY. (1975): A család munkája, A Békés Megyei Múzeumok Közleményei, 1-29. p.

MOLITORISZ P. (2011): A szarvasi tanyavilág, Agrártörténeti füzetek 27., 5-30. p.

TAAR F. (1999): Bomló világ, Csokonai Kiadó, 10-15.p., 40-157. p.

Elektronikus források:

12%-kal csökkent a mezőgazdaságból élők száma (2011.máj.16.)

URL: <http://hetiuj szo.hhrf.org/?p=3259>

Utolsó látogatás: 2012-03-26

Milliárdok a szemétben - Kidobott étel minden mennyiségben

URL:http://antalvali.com/hirek/milliardok_a_szemetben_kidobott_etel_minden_mennyisegben

Utolsó látogatás: 2012-03-26

Magyar tanya, tanyasi életforma,

URL: <http://5mp.eu/web.php?a=tanyafelujitas&o=GpPym3RLg5>,

Utolsó látogatás: 2012-03-21

Magyarország gazdasága 1945–1995 között,

URL:http://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_gazdas%C3%A1ga_1945%E2%80%931995_k%C3%B6z%C3%B6tt,

Utolsó látogatás: 2012-03-21

Melléklet

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnének köszönetet mondani Nagyszüleinknek, Szüleinknek az élmények összefoglalásáért, a képekért Anyukámnak és Gonda Bélának, nagybátyánknak a szerzők:

Csomós Bence

Pannon Egyetem

Fekete Szabolcs

Szent István Egyetem